

posledicami tega razmerja. L. 1887. izvažali so Italijani na Francosko še 2,782.000 hl. vina, leta 1890. le še 19.583 hl., vinski eksport italijanski na Francosko je popolnem ponehal. A ne le pri vinu, tudi pri drugih izdelkih kaže se za Italijo najnujnejša potreba, urediti njeno trgovinsko razmerje s Francoske ter vsaj v trgovinskem oziru pobotati se z močnejšim sosedom. To velja v prvi vrsti o najznamenitejšem eksportnem blagu italijanskem, o surovi svili. Svilno predivo italijansko navezano je na francosko obrtnost, kajti tacih konsumentov, kakor je sloveča francoska svilna obrtnija za izdelke italijanskih predilnic ni moč nadomestiti po vsem širokem svetu ne. In kaj jednacega, dasi v zmanjšani meri velja za nekatere druge stroke, na. pr. za slamnate pletenine, za mramor in mramornate izdelke itd. Kaj pa sledi iz tega? Po mojem mnenju leto, da mora laška država vedno težiti po tem, da se vsaj v trgovinski politiki pobota s francoskim sosedom. Radi tega ga pa ne bode z lepa dražila s tem, da bi njemu nasproti vzdržala svojo vinsko carino 20 frk., Avstriji pa jo znižala na 5 frk. 77 cent. Kajti tako postopanje bi silno neugodno moralo uplivati na trgovinsko razmerje ter jako poostriti obstoječo protivje.

Vsaj toliko se mi vidi torej gotovo, da če se Italija odloči za tak korak, zgodi se to še le takrat, kadar se je sporazumela tudi s Francosko. A v tistem trenutku nam invazija italijanskih vin ne bode več toliko nevarna. Kajti v tem slučaju bode velika količina italijanskega vinskega pridelka zopet se izvažala na Francosko, vrh tega se ga bode dosti spečalo v Švico, tudi na Nemško pojde ga vsled znižane carine več nego sedaj, po starem načelu, da več kupcev podraži blago, dvigniti se morajo torej cene italijanskemu vinu, in potem nas ne uniči njegova konkurenca. Kajti naše občinstvo, v onih krajih, kamor spečamo svoje vino, vajeno je naših pitnih lahkinih vin, italijansko vino je črno, težko, nestanovitno, našemu okusu ne prija, mnogo ceneje bi moralo biti nego domače, da se mu privadimo, nevarnosti ne bo, kakor hitro se skrči razlika med vinskimi cenami.

In še jedna. Mi pri nas na Kranjskem znamo žalibog iz bridke lastne skušnje, kaj pomenita besedi: trtna uš! Ta škodljivec začenja se širiti tudi na Laškem, če sem prav poučen, okužil je letos uže 78.000 hektarov, torej 7krat toliko, kakor meri celo vinsko ozemlje naše Kranjske. Čim bolj napreduje ta merčes, tem manj se nam bode bati italijanskega tekmeča, kajti v isti meri zvišati se morajo cene laškemu vinskemu pridelku.

Če to vse jemljem v poštev, rodi se mi prepričanje, da je mogoče navzlic mučni določbi o vinski carini, glasovati za trgovinske predloge. Res je, neka negotovost, neka bojzljivost polastiti se mora učasih vinogradnikov, težko lotili se bodo novih nasadov, sedaj ko se vender boje, da ne bi konkurenca italijanskih cenениh vin jih spravila ob plačilo za njih trud, ali naposled je eventuelnost, da isti slučaj v istini nastopi, vender zelo oddaljena, z druge strani pa ne smemo pozabiti, da predložene trgo-

vinske pogodbe v ostalih svojih določilih ponujajo toliko ugodnostij naši poljedelski produkciji, da tega ne sme prezirati nihče, kdor koli v praktičnim očesom motri gospodarski položaj našega naroda.

Pa še dve drugi točki sta, mimo katerih ne moremo. Kak položaj nastane državi naši, če odklonimo pogodbe? Avstrija mora izvažati svoje pridelke, kajti zadolžena država smo, inozemstvo terja od nas obrestij za javna in za privatna posojila, česar v denarji plačati ne moremo, plačamo z blagom. Kam zagazimo, če nimamo pogodeb, če nam po njih niso osigurana inozemska tržišča?! Številke, koje sem preje bil navajal o italijanskem izvozu na Francosko, kažejo jasno, kaj to pomeni, če se v mejnarodnem prometu pretrgajo prijateljske vezi, katere se razodevajo v mejsobojnih trgovinskih pogodbah. Če se ozremo na skupno količino našega izvoza v dotične države, znaša naš izvoz tje 413 milijonov gld., in če primerimo naš vvoz iz istih dežel, znaša 247 milijonov, t. j. za 166 milij. gld. več prodamo na leto, nego kupimo. Vže te številke kažejo, da ni prezirati pogodeb, katere nam varujejo in sicer za dolgo dobo 12 let, naša inozemska trgovišča.

Pa tudi, če bi hoteli ugovarjati pogodbam zlasti z ozirom na ono nevarnost, katera vsled italijanske pogodbe preti našemu vinarstvu, kaj nam to hasni? Velika večina osigurana je v našem državnem zboru dotičnim pogodbam. V Pešti sprejeli so jih jednoglasno, navzlic vinski carini in navzlic temu, da je Ogerska o svojim vinarstvom nič manj prizadeta nego naša državna polovica ter da Ogri gotovo dobro znajo braniti svoje koristi, pri nas pa, na Dunaji, če bode 60—70 poslancev proti trgovinskim pogodbam, — vsi ostali, kacihi 270, glasovali bodo za vladne predloge. Iz tega se razvidi, da nič ne opravi, če prav proti predlogam govorim in glasujem. S tako opozicijo ne bi koristil svojim volilcem, nasprotno celo, škodoval bi njihovim interesom. Veliko pametneje se mi torej vidi, pritrditi predloženim pogodbam, ob enem pa zahtevati od vlade, da nam priskoči s primernimi nizkimi železničnimi tarifi ter da vinarstvu našemu na pomoč prihiti s krepkimi podporami proti trtni uši.

Politični pregled.

Poslanska zbornica. — Prva seja po praznikih bila je dne 8. t. m. V zbornici bilo je jako prazno in videti je bilo, da se novemu ministru, ki ima prvič zasesti v zbornici ministerski stol ne pripisuje nobene važnosti. Ko Smolka otvori sejo, prebere se pismo grofa Taaffeja na predsednika zbornice, v kateri se naznanja imenovanje novega ministra grofa Kuenburga. Navadno predstavljanje je grof Taaffe popolnoma opustil in to najbrže zato, ker je grof Kuenburg kot poslanec že celi zbornici znan. Sicer na dnevnem redu ni bilo važnih točk. in na vrsti bilo je le več peticij, verifikacij in interpelacij. Grof Kaunic podpiral je peticijo dveh ženskih društev, ki prosita, da bi se ženskam dovolilo študiranje na vseučiliščih. Overila se je volitev posl. Foreggerja, kateri overitvi se je pa posl. dr. Gregorec protivil in je slikal volitev kot nepravilno in je očital dr. Foreggerju prostozidarstvo, in ko so na to še mej drugim Mladočehi interpelovali vlado zaradi dogodkov, ki so z zadnjim Gregrovim govorom v zvezi, se je seja zaključila.

V seji dne 12. t. m. pričela se je razprava o trgovinskih pogodbah, ki bode trajala več dni. Kot protigovorniki vpisanih je 8 Jugoslovanov, 12 Mladočehov, 7 Tirolcev, 5 krčansko-socijalnih poslancev, 1 nemško-konservativen in 1 nemško-liberalen poslanec. Za vpisanih je pa množina nemških liberalcev in Poljakov, in izmed slovenskih poslancev prof. Šuklje. Razpravo pričel je poročevalec dr. Hallwich z vvodnim govorom, na to pa je posl. dr. Klaić utemeljeval predlog manjšine, ki gre na to, da bi se pogodba z Italijo glede vinske carine ne potrdila in da bi se z Italijo pričela nova poganjanja. — Za njim govoril je mladočeški poslanec Kramář odločno proti vsem pogodbam. Posl. Peez je pa za pogodbe in pravi, da so političnega značaja, ker se bode po njih trocarska zveza politično in vojaško utrdila. Posl. grof Bonda je proti pogodbi z Italijo glede vinske carine in povdarja posebno škodo za dalmatinsko vinorejo ako se ta sprejme. Posl. Šuklje govori za vse trgovinske pogodbe in izjavlja v imenu slovenskih poslancev, da vsled tega, ker isti smatrajo trgovinske pogodbe v prvi vrsti za gospodarsko vprašanje, ne bodo skupno glasovali za nje, ampak vsak po svojem prepričanju in po želji svojih volilcev. Odločno pa povdarja, da bi jih pri tem glasovanju vodil kak političen motiv. Dalje povdarja, da Slovenci pritrjujejo sedanjemu sistemu vnane politike, tudi se ne zoperstavljajo sistemu političnih zvez, toda ne morebiti vsled narodnostnih simpatij, ampak zato, ker so jim te politične zveze porok za nadaljni mir. Slednjič poslanec za svojo osebo izjavlja, da bo glasoval za vse pogodbe in priporoča to tudi zbornici. Na to seja zaključil.

Mladočehi. — V Pragi so Mladočehi imeli več posvetovanj, pri katerih se je pokazalo veliko nasprotje med radikali in realisti. Poslednji so se odločno izrekli proti dr. Gregru govoru. Prvi so pa še dr. Gregru slavo peli in trdili, da je še vse prezmerno govoril. Vašaty je zapretil realistem, da bode on začel po deželi agitacijo proti njim, ako bodo še delali svojo politiko. Ker jih je v češkem klubu mnogo, ki se boje pravo barvo pokazati, ni prišlo do glasovanja. Veliko nasprotje je v klubu jasno, ali radikalni elementi še vedno terorizujejo druge. Realisti se boje agitacije, katero bi začeli radikali. Radikali pa tudi ne upajo z vso odločnostjo nastopiti proti realistem, dobro vedo, da bi ostali čisto neznatna frakcija, ako se klub razdere. Sami namreč ne vedo, če bi z agitacijami res mogli spodriniti, onemogočiti realiste, kakor so Staročehe. Nobena frakcija prav za prav ne ve, pri čem da je. O nobenem vprašanju se v klubu nič točnega ne dogovore, od tod pa pride, da njih člani razvijajo čestokrat čisto različne nazore o najvažnejših političnih vprašanjih. To nasprotje v klubu pa uničijo ves itak že neznaten vpliv mladočeške stranke. Ž njo ni nobena zveza mogoča, ker vodstvo prav za prav nema nobenega vpliva. S kom se pa kdo tudi hoče dogovarjati. Ko bi se o čem dogovorili z Heroldom, kdo ve, kaj poreče na to Gregr. Iz tega je pač jasno, kako prav so imeli naši poslanci, da niso poslušali tistih, ki so priporočali alijanco z Mladočehi. Vodja kmetske stranke Stastny pa seej močno ruje zoper Mladočehe. Rad bi jih spodrinil. Posnema pa prav metodo dr. Gregra. Kakor dr. Gregr, tako je Stastny postavil se sedaj tudi na stališče češkega prava, dasi je nedavno še očitno propovocoval centralistične nazore. Reči pa moramo, da je Stastny v marsičem še bolj prekanjen politik, nego je dr. Gregr, samo, da mu beseda tako gladko ne teče. Sedaj je v svojem glasilu jel dokazovati, da Čehi le v zvezi z veleposestniki morejo doseči češko državno pravo, katero bode dalo podlago za bodoči narodnogospodarski razvoj. Vidi se, da že stvari preeej dobro presoja, vsaj bolje nego Mladočehi, ki bi brez veleposestnikov radi vse dosegli. Da bi pa veleposestnike pridobil za svojo stranko, dokazuje, da imajo mali in veliki posestniki jednake koristi in je zatorej le pametno, če se združijo v veliko stranko zemljiških posestnikov. Veleposestniki seveda ne bodo hitro zaupali kmetski stranki, ker je Stastny še nedavno bil za raz-

delitev fidejnih komisov. Glasilo kmetske stranke z vso odločnostjo pripoveduje, da naj veliki in mali posestniki vzamejo politiko v svoje roke in nič več ne puste, da bi zanje politikovali drugi stanovi. Kmet naj voli kmeta za poslanca, to je njega geslo. Ker so Mladočehi pri poslednjih volitvah zmagali s pomočjo kmetske stranke, je gotovo, da imajo v Stastnyju nevarnega nasprotnika. Kakor je zadnji pot baš on mnogo Mladočehov spravil v zbor, ravno tako tudi pri drugih volitvah on jim utegne zмести štreto. Zaradi tega je pa čisto naravno, da so Mladočehi vsi nekoli poparjeni, ker se boje, da bodo njih slavi kmalu konec. Mi se za Stastnya ravno tako malo naukušujemo, kakor se za Gregra, ker vemo, da je le politični pustolovec, ali priznati pa moramo, da je mož, s katerimi bodo morda stranke še resno računale. Baš v tako zamotanih položajih je čas za politične pustolovce ugoden. Kaj dobrega seveda tudi češki narod od Stastnyja ne bode imel.

Bilinski je prevzel vodstvo državnih železnic po odstopu barona Czedika. Levičarji s tem niso posebno zadovoljni, posebno, ker grof Taaffe jih ni nič vprašal, koga naj imenuje in tudi novi minister o tem ni nič avtentičnega vedel, dokler ni čital imenovanja v uradnem listu. Levica bi še očitneje pokazala svojo nevoljo, ko bi se ne bala, da se zameri Poljakom. To pa levičarski vodje dobro vedo, da brez poljakov njih stranka ne pride do nobene veljave.

Rusija. — Ministerski odbor proračunil je stroške za one javne zgradbe, ki se bodo leta 1892. izvršile, na 58 milijonov rubljev, od katerih se bode 24 milijonov porabil samo za zgradbe novih železnic v Aziji. Primeren znesek porabil se bode tudi za železnice v zapadnih pokrajinah ruskih. — Vojno ministerstvo je odredilo, da se vsi višji častniki poljske narodnosti, ki so bili sedaj nameščeni v vojnem okraju vilenskem premeste v popolnoma ruske okraje. — Vsled prepovedi izvažanja žita in moke, ki se je zadnje dni vvela tudi za Finsko vstavili so vsi mlini v južni Rusiji delo. — Židje se še vedno izseljujejo iz Rusije, in samo iz vilenske gubernije izselilo se je zadnje mesece 24.000 židov.

Nemčija. — Dne 12. t. m. pričel je nemški državni zbor zopet svoje seje in posvetoval se bo najprve o državnem proračunu. — Proti bivšemu nemškemu poslaniku grofu Limburg-Stirumu, velikemu prijatelju Bismarkovemu, ki je spisal več političnih člankov v neki nemški časopis, ki obsojajo sedanjost nemško politiko in so naperjeni posebno proti novim trgovskim pogodbam, pričela se je disciplinarna preiskava.

Nemško državno sodišče in bolgarski knez. — Neki urednik v Goti je bil zatožen zaradi razžaljenja „kneza Ferdinanda“. Deželno sodišče se je pri svoji obsodbi držalo načela, da princ Ferdinand prištevati nedvomno suverenom in ne več članom vladarske rodovine saksonsko-kobursko-gotške. Državno sodišče je pa to mnenje zavrglo in se izreklo, da se princ Ferdinand vsled Berolinskega dogovora ne more prištevati samostojnim vladarjem, ker ga vevlasti še niso priznale in ga tudi Turčija še ni potrdila, in je odločilo, da ga je vedno še smatrati članom imenovane vladarske rodovine.

Francija. — Dne 2. septembra 1892. l. bo preteklo ravno sto let, odkar je bilo francosko kraljestvo proglašeno za republiko. Ta dan namerava se posebno svečano praznovati.

Mej Vatikanom in francosko vlado dogovorila in sklenila se je pretečeni teden neka pogodba, po kateri se francoska vlada zavezuje držati se politike, ki je cerkvi prijazna. Vatikan pa vladi obljubuje, da bo škofom zabranil nadaljnje rovanje proti republiki in da bo prepovedal volilni katekizem, ki so ga izdali nekateri škefje.

Španija. — V južni Španiji vdrla je pretečene dni tolpa oboroženih anarhistov v mesto Kseres in je hotela isto pustošiti. Žandarmerija postavila se je tolpi nasproti in pričel

se je boj, v katerega je poseglo tudi konjištvo in tolpo zapodilo. Večina vstašev je vjetih, katere bo sodilo posebno vojno sodišče. Mej bojem je neki anarhist meščanu, ki je ravno iz gledišča stopil, presekalo s srpom glavo. Morilec so zaprli. Vstaja je po mnenji vlade strogo anarhistična in je nastala vsled socialističnih podpihavanj.

Egipet. — Umrli je podkralj in ob enem vladar egiptovski Tefvik paša. Umrli je vsled hripe v lepi moški dobi 39 let. Naslednik mu bo 18letni stareji sin Abbas paša, ki je bil takoj poklican z Dunaja, kjer se je šolal in katerega je Turčija že imenovala podkraljem, da se tako izogne vmešavanju družih velevlasti v to stvar.

Afrika. — V Maroku pričela se je v mestu Tanger ob sredozemskem morju vstaja. Oboroženi vstaši ne zahtevajo nič drugega nego, da sultan sedanjega guvernerja odstavi in so se odločno izrekli, takoj orožje položiti, ako se to zgodi. Velevlasti, kakor Francija, Španija in Anglija, ki imajo ondi svoje interese, odposlale so tja vojne ladije, da vstajo opazujejo in če treba svojim podložnikom na pomoč priskočijo. Anglija bi najraje videla, da bi se Maroko razdelil, temu pa se posebno Španija upira.

Obrtnija.

Dragoceni lesovi.

(Dalje.)

Ebenovina (Ebenholz), zovemo različne, jako trde in goste lesove, ki rasto v vzhodni Indiji in v nekaterih delih Afrike. Najlepši kosi so povsem črni kakor oglje, drugi so bolj rujavkaste barve, a pri nekaterih se nahajajo v sredi tudi bele črte in maroge. Poslednje vrste les ima dokaj manjšo vrednost, nego oni, ki je brez izjeme lepo črn. Pri vsakem ebenovem drevesu se nahaja tudi belina, kakor n. pr. pri našem orehu. Ta ne pride v kupčiji v nikak poštrev. Ebenovina je zelo trda, gosta in težka, a ob enem tudi silno krhka. Sestava je tako enakomerna, da ne opazimo nikakih letnic in nikakih krženovih žarkov. Velikih stvari ne izdelujemo iz ebenovine; tudi kakor furnir se malokdaj rabi. Pač pa jo cenijo mizarji za manjše izdelke, strugarji pa jo rabijo s posebnim vspehom. Krasni učinki se dosežejo, ako vložimo ebenovino s slonovo kostjo ali pa s kovinskimi črtami in okraši. Svetli ornamenti se potem prelepo odločajo od črnega lesenega ozadja. Ker je ebenovina jako draga, so že od nekdanj poskušali, nadomestiti jo z drugimi lesovi. Posebno sposobni za to sta naša hruška in češplja; s primerno namako napojeni, sta navidezno zelo podobni pravi ebenovini. Se ve, v trdoti, gostoti in teži sta povsem različni. Iz žaganja in krvi delajo umetno ebenovino, ki je prilična za manjša dela v mizarstvu in strugarstvu. Prave vrednosti se ve da nima.

Posebna vrsta ebenovine je zelena ebenovina, izvirajoča od čisto družih dreves, nego peprej opisana. Barve je rujavo-zelenkaste ter ima vselej svetlejša ali temnejša podolžna proge. Letnice so tako tenke, da se komaj ločijo. Ta les je skorej še bolj gost in trd in vsaj tako težek kakor prava ebenovina. Raste večinoma v Vzhodni in Zahodni Indiji, nekateri pa trdijo, da izvira od

amerikanskega trompetovca (Trompetenbaum). Deblo ni nikdar debelo. Rabi večinoma mizarjem za vložene okraske in strugarjem, za fina, mala dela.

Rudeča ebenovina ali grenadilski les tudi ni v nikakem sorodstvu s pravo ebenovino. Nahaja se na nekaterih afriških otokih in v Vzhodni Indiji. Barve je grenadilski les rudeče-rujave s temnimi progami in lisami, jako je trd, gost in težak. Sestave je zelo enakomerne, a poleg tega čudovito krhek. Rudečo ebenovino rabijo za najkrasnejše mizarske izdelke, za strgarske namene, za piščalke itd. Najbolj trde vrste se zovejo železni grenadil ali železni les. Ta vrsta je tako trda, da jo je jako težko žagati. Izvira pa od raznih lesov, ki rasto v Vzhodni Indiji, na Molukih, na otoku Bourbon, na Martinique in v Novi Holandiji, na Sumatri in na raznih otokih Južnega morja. Grenadilski les se zovejo rudeče ebenovine, ker se nahajajo na Grenadilskih otocih.

Palisandrov les, tudi paliksander ali polisander imenovan, je pokvarjena beseda za brazilijanski izraz pasanto, to je sveti les. Tem imenom zaznamujejo v Braziliji Jakarandovo drevo, od katerega izvira palisander. Barve je temno-rudeče-rujave s črnimi progami. Zelo trd, fin in žilast. Daje izvrsten furnir, ki se more prekrasno likati in in obdelavati. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Cena čistega aluminija. Na to prezanimivo in važno kovino, ki bode v kratkem napravila velik prevrat v kovinskem obrtu, smo že opozarjali svoje čitatelje. Sedaj zvemo, da ji je cena vnovič padla. Kakor poroča tovarna v Neuhausenu pri reki Reni, prodaja se sedaj kilogram aluminija po 5 mark = 3 goldinarje našega denarja.

Aluminij je torej $2\frac{1}{2}$ krat ceneji nego nikel, za 11 odstotkov ceneji nego cin in samo za 20 odstotkov dražji od bakra.

Elektrika postaja dan za dnevom važnejša v raznovrstnih obrtih. Velike centralne postaje prodajajo za mal denar električno moč obrtniku, katero mu vpeljejo v njegovo delavnico. Tam mu goni razne manjše stroje in pomaga v mnogovrstnih slučajih. Električna družba v Berlinu prodaja sedaj nove, jako praktično izumljene premične vrtnalne stroje (Fahrbare Bohrmaschinen), katere goni električna moč. Mali stroj moremo po delavnici voziti tja in sem, postaviti ga na poljubnem mestu in takoj z njim delo pričeti. Sveder se zavrti 65 do 195krat in vrta luknje do 30 mm v premeru.

Morski lim (Marineleim) se napravi, če zmešamo $\frac{1}{4}$ dela sandaraka, $\frac{1}{4}$ dela mastiksa in 8 delov lesovca (Holzgeist). Ko so se smole stopile, pridenemo $\frac{1}{2}$ dela terpetina ter vso zmes vlijemo v vročo razstopino dobrega lima. Konečno precedimo skozi kako cunjko. Morski lim je v mrzli in vroči vodi neraztopen.

Izvrstno črnilo za jermenarje in kočjaže. Vzemi 16 delov voska, 2 dela terpentinovnega olja ter stopi oboje skupaj; potem primešaj 4 dele slonokoščene črne barve (Elefantenbeinschwarz), 2 dela berolinske modre barve (Berlinerblau) in pol dela kopalovega firneža. To črnilo se namaže po usnji in z mehko krtačo ogladi. — Usnju damo tudi lep lesk, ako ga lakiramo z nastopnim lakom: V terpentinu stopimo asfalta in pridenemo nekoliko žuželi (Kienruss) ter dobrega šelaka, stopljenega v špiritu. Vse je treba dobro zmešati in stresti. Tudi pred vsako rabo je treba flaško pridno stresti. Paziti je treba,